

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ: ФІНАНСОВО-ІНСТИТУЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Альтернативна енергетика для багатьох розвинених країн світу вже перестала бути альтернативною. Україна ж володіє чималим потенціалом розвитку альтернативної енергетики (АЕ), який, поки що, не використовується належним чином. Враховуючи високий рівень споживання енергоресурсів у порівнянні з розвиненими країнами та достатньо високу енергетичну залежність від імпортованих джерел енергопостачання, для України питання розвитку АЕ є особливо актуальними.

Частка енергії добутої за рахунок альтернативних джерел в Україні становить сьогодні близько 3 %. Згідно з українською енергетичною стратегією до 2030 р. передбачається збільшення частки відновлюваних джерел енергії у загальному балансі встановлених потужностей до рівня 12,6 % до 2030 р., що за базовим сценарієм становить близько 8 ГВт [1, 2]. В той час як, згідно з директивою Європарламенту, прийнятою у грудні 2008 р., країни ЄС-27 до 2020 р. мають довести обсяги використання відновлюваних джерел енергії до 20% від загальних обсягів використання. Деякі країни ЄС вже перевищили цей показник [3].

В Україні створене та діє Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження, яке визначено центральним органом виконавчої влади, відповідальним за сприяння розвитку АЕ. Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження представляє Україну на міжнародній арені, співпрацює з міжнародними організаціями у сфері розвитку АЕ, серед яких Європейська Комісія, Міжнародне агентство з відновлюваної енергетики (IRENA), Міжнародне енергетичне агентство, Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD).

До компетенції Агентства відносяться питання підготовки кредитних ліній, підписання та реалізація меморандумів, обмін досвідом, та сприяння популяризації серед іноземних країн позитивного іміджу України щодо реалізації політики у сферах енергоефективності та відновлюваної енергетики [4].

Правову основу інституційного забезпечення розвитку АЕ в Україні формують нормативно-правові акти, серед яких: Закон України «Про альтернативні види палива»; ЗУ «Про альтернативні джерела енергії»; ЗУ «Про електроенергетику»; Постанова Кабінету Міністрів України від 05.10.2004 р. № 1307 «Про порядок видачі свідоцтва про належність палива до альтернативного» та інші [5-8].

Згідно з Постановою КМУ «Про затвердження Державної цільової економічної програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2017 роки», прогнозний обсяг фінансування розвитку АЕ в Україні у 2015р. був передбачений: за кошти державного бюджету – 0,41 млрд.грн.; за кошти місцевих бюджетів – 3,3 млрд.грн.; за кошти інших джерел фінансування – 98,72 млрд.грн.; всього фінансування було передбачено у розмірі 102,43 млрд.грн. У 2016р. прогнозний обсяг фінансування розвитку АЕ передбачено на суму 0,89 млрд.грн., а у 2017р. – 0,43 млрд.грн. за кошти Державного бюджету України. Фінансування з інших джерел у 2016-2017рр. згідно з даною Постановою не передбачено [9].

Як видно з вищенаведеної інформації, прогнозні обсяги фінансування розвитку АЕ в Україні мають тенденцію до зменшення, що не сприяє розвитку даної галузі.

Фінансування державних програм з енергоефективності та енергозбереження в Україні здійснюють 3 державних банки: «Ощадбанк», «Укресімбанк» і «Укргазбанк». Фінансування розвитку АЕ в Україні здійснюється також Європейським Банком Реконструкції та Розвитку (ЄБРР) в рамках програм USELF та UKEEP. В рамках програми USELF передбачались інвестиції у розмірі 140 млн.євро.

Для порівняння, загальний світовий обсяг інвестицій в АЕ у 2015р. становив 329 млрд.дол. Лідером за обсягом інвестицій у відновлювану енергетику залишається Китай. У 2015р. Китай інвестував рекордні 110,5 млрд. дол., що на 17% більше, ніж у 2014р. Європейські країни натомість скоротили інвестиції: у 2015 р. у відновлювані джерела енергії було інвестовано 58,5 млрд. дол., що на 18% менше, ніж у 2014 р. [10]. Обсяги інвестицій в АЕ США та Японії у 2014р. становили 38,3 млрд дол. та 35,7 млрд дол. і зросли на 7% та 10% відповідно у порівнянні з попереднім роком [11].

Розвиток АЕ в Україні має носити системний характер. Розвивати альтернативну енергетику необхідно за різними видами, в різних напрямках забезпечення (техніко-технологічному, інноваційному, інфраструктурному). Враховуючи те, що кожен із регіонів України має різні можливості для розвитку певних видів АЕ, доцільним є розроблення регіональних стратегій з питань розвитку АЕ як стратегічної галузі, враховуючи особливості регіонів та можливі перспективи розвитку певних видів АЕ у кожному з них. Відповідно до цих стратегій варто розробити програми фінансування, орієнтуючись на певні терміни та індикатори енергоефективності та енергоспоживання. Регіональні стратегії з питань розвитку АЕ мають бути взаємоузгоджені з Енергетичною Стратегією України.

В умовах, по суті, початкової стадії розвитку альтернативної енергетики та децентралізації влади в Україні необхідним є ефективне регіональне інституційне забезпечення розвитку АЕ з метою якнайкращого використання потенціалу цієї галузі у кожному з регіонів.

Таким чином, доцільним є створення відповідних органів зі сприяння розвитку АЕ на регіональному рівні, зокрема, необхідно створити регіональні агенції з питань розвитку АЕ та енергоефективності, метою створення яких має бути сприяння розвитку АЕ на регіональному та місцевому рівнях.

Діяльність регіональних агенцій має полягати у: сприянні реалізації регіональних стратегій з питань розвитку АЕ; наданні послуг інформаційно-консультаційного характеру з питань АЕ та енергоефективності; сприянні розвитку логістичного забезпечення сфери АЕ; здійсненні моніторингу, відповідної аналітичної роботи щодо розвитку АЕ у регіонах; розробці пропозицій з покращення регіонального розвитку в сфері АЕ та енергоефективності.

Оскільки галузь відновлюваної енергетики є високотехнологічною галуззю, важливим є здійснення фінансування в напрямку техніко-технологічного, інноваційного та науково-технічного забезпечення, а також інфраструктурного забезпечення розвитку АЕ в Україні.

Доцільним також є розвиток фінансової інфраструктури, залучення фондових ринків як інструменту розвитку АЕ в Україні. Наприклад, в Німеччині продаж альтернативної енергії може здійснюватись лише на біржах, що прописано в законодавстві країни.

Крім того, враховуючи те, що проекти з реалізації альтернативних джерел енергії, в основному є дороговартісними проектами, доцільним є залучення фондового ринку у розвитку АЕ шляхом продажу довгострокових облігацій місцевих позик підприємств, що реалізують проекти з використання відновлюваних джерел енергії з метою залучення таким чином інвестицій.

Варто виокремити роль держави, яка повинна виступати рушієм розвитку АЕ, оскільки без належної фінансової підтримки з боку держави, Україна навряд чи зможе досягти відповідного рівня розвитку даної галузі. Очевидною є необхідність розробки певного механізму стимулювання та компенсацій з боку держави.

1. *Енергетична стратегія України на період до 2030 р. схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.07.2013р. № 1071 / Офіційний сайт Міністерства енергетики та вугільної промисловості України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/doccatalog/list?currDir=50358>.*

2. *Сівіцька С.П. Стратегічні напрями інвестування альтернативної енергетики в контексті розвитку національної економіки / С.П. Сівіцька // Молодіжний економічний*

дайджест. - 2014. - № 1(1). - С. 76-80 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/med_2014_1\(1\)_17](http://nbuv.gov.ua/UJRN/med_2014_1(1)_17).

3. Лавренчук В.А. "Зелені" інвестиції: українські реалії ринку альтернативної енергетики // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. - № 22. – С. 35-38 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2012/9.pdf.

4. Відновлювана енергетика. Потенціал / Офіційний сайт Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://saee.gov.ua/uk/activity/vidnovlyuvana-enerhetyka/potentsial>.

5. Закон України «Про альтернативні види палива» від 14.01.2000 № 1391-XIV зі змінами від 04.06.2015N 514-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1391-14>.

6. Закон України «Про альтернативні джерела енергії» від 20.02.2003 № 555-IV зі змінами від 04.06.15 № 514-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/555-15>.

7. Закон України «Про електроенергетику» від 16.10.1997 № 575/97-ВР зі змінами від 04.06.15 № 514-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/575/97-%D0%B2%D1%80>.

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 05.10.2004 р. № 1307 «Про порядок видачі свідоцтва про належність палива до альтернативного» зі змінами від 03.08.2011 N 841 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1307-2004-%D0%BF>.

9. Постанова КМУ від 01.03.2010р. № 243 «Про затвердження Державної цільової економічної програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2017 роки», із змінами № 69 від 08.02.2017р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/243-2010-%D0%BF>.

10. Інвестиції у відновлювану енергетику сягнули рекордного рівня у 2015р. / Зелена Хвиля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecoclubua.com/2016/01/investytsiji-u-vidnovlyuvani-enerhetyku-2015/>.

11. За рік у світі в альтернативну енергетику інвестовано 270 млрд. дол. / Центр досліджень енергетики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://eircenter.com/news/za-rik-v-alternativnu-energetiku-investovano-\\$270-mlrd/](http://eircenter.com/news/za-rik-v-alternativnu-energetiku-investovano-$270-mlrd/).

Коць О.О.

к.е.н., доцент

Масляк М.І.

студентка

Національний університет «Львівська політехніка»

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН

Державний борг є предметом дослідження багатьох науковців та дослідників. Зокрема, визначенню теоретичних засад державного боргу, тенденцій його розвитку, присвятили свої наукові роботи Т.П. Вахненко [1], Ю.М. Воробйов, О.І. Гриценко [2], Н. В. Волошанюк, О. О. Мавдрік [3] та інші.

Наявність дефіциту державного бюджету України є головною причиною державного боргу. Відповідно до Бюджетного кодексу України (ст. 2) державний борг – загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення [4]. Динаміку обсягів державного боргу України наведено в табл. 1.